



PHAN DU

MỘT LỐI NHÌN

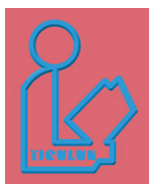
Truyện ngắn

CẢO THƠM

MỘT LỖI NHÌN

(trích từ tập truyện Hai chấu lan Tố Tâm)

PHAN DU



Paris * 06.2025

Bìa : *M. C. P*
Nguồn : *Thư viện Tiểu Lùn*

MỘT LỐI NHÌN

PHAN DU

CẢO THƠM

Saigon * 1965

Vừa ra khỏi nhà xác, Hiền đã tiến lại bên cạnh Nguyệt :

– Khiếp thật. Lần đầu tiên tao mới đứng cạnh một cái xác chết bị mổ xẻ. Dễ sợ quá.

Bảo đi cạnh Hiền, nhăn mặt nói nhỏ :

– Tao đã xem nhiều lần nên quen rồi. Nhưng phải cái mùi khó chịu quá. Nghe đến nhức đầu, nhức óc.

Rùng mình, Bảo cúi xuống nhổ một bãi nước bọt, rồi quay lại phía Thu.

– Chỉ có chị này là giỏi. Có lẽ trong

bọn mình, chị Thu đã theo dõi và quan sát kỹ lưỡng hơn ai cả. Chị ấy ghi chép không sót một câu nào của bác sĩ giảng giải. Chả trách kỳ thi nào cũng đứng đầu.

Thu mỉm cười, không nói gì. Cuộc mổ xẻ vừa rồi trong nhà xác còn ghi cả một ấn tượng sâu đậm trong tâm não của Thu. Một ấn tượng đẹp đẽ. Người chết bị mổ là một đồng bào thiếu số miễn Thượng mắc bệnh ung thư. Nhưng là người Kinh hay là người Thượng, da trắng hay da đen, bệnh ung thư hay bệnh gì đi nữa, những điều ấy không quan hệ lắm đối với nàng lúc này. Cái quan hệ là một thể xác bệnh hoạn đã được phanh phui, với những bộ phận bị thương tổn bên trong mà lần đầu tiên, Thu được trông thấy tận mắt. Thu không nhìn cuộc giải phẫu này qua cái khía cạnh rùng rợn, ma quái của nó, như một số chị em.. Với Thu, cái thể xác cũng

đờ, lạnh ngắt, nằm trên bệ xi-măng kia, đã tiêu biểu cho tất cả mọi thứ bệnh tật nguy hiểm đang phá hoại nhân loại không ngừng. Và những dao, kéo, những đường mũi xén rạch, những sự dò thăm quan sát các bộ phận, những lời nhận xét, giảng giải của bác sĩ là những nỗ lực cao quý để chống lại một cái họa lớn của loài người. Thu cảm thấy vui sướng, vì chính mình cũng được đứng vào hàng ngũ của đội quân cứu khổ ấy, tuy nàng biết nàng sẽ chỉ góp được một phần nhỏ mọn, khiêm nhượng, trong cuộc tranh đấu với bệnh tật đang tiến tới không ngừng.

Thu theo học lớp Y-tá Quốc-gia đã được hơn một năm nay. Sau thời gian học tập này, nàng đã quen với cái không khí của nhà trường và cái khung cảnh kém phần tươi sáng ở đây. Những căn nhà mái vòm cung, màu xám lục, kín đáo như những

ổ tò vò, được xếp nằm cạnh nhau trong một khu đất rậm cỏ, không còn làm cho Thu cảm thấy khó chịu với cái vẻ biệt lập, cô quạnh của chúng nó nữa. Cả những gì kết hợp thành cái cảnh trí chung quanh cũng vậy : nhà xác với những bức thành nghiêm lạnh, Viện Bài lao với hai dãy lầu cao, bờ vờ trơ trẽn giữa một khu vườn trống trải, và những khung cửa sổ đen ngòm như những hố mắt sâu thẳm, buồn rầu lặng ngắm cái thế giới sống động viễn cách ở bên ngoài, những con đường tuy không vắng vẻ nhưng vẫn giữ được cái sắc thái trầm lặng riêng biệt với những bóng áo trắng của các y-sĩ, y-tá, bà xờ, bóng ô-tô Hồng-thập tự và thỉnh thoảng, bóng những cỗ quan đở chót lủi thui tách rời cõi sống. Ngay cả sự sinh hoạt đều đặn, buồn tẻ hàng ngày cũng chẳng gây sự buồn chán cho Thu. Trái lại, Thu thường cảm thấy thích thú với những bài học

khô khan, dài dòng, những bài giảng về lý thuyết tràng giang đại hải, phải nghe và ghi chép hàng giờ hàng buổi trong phòng giảng có cửa giảng mạng lưới đến muỗi rúc vào không lọt, những buổi thực tập, tại bệnh viện, để được chứng kiến những cảnh máu me tanh tử, những diễn biến rất đổi thảm thương của hình hài dưới sức tàn phá của vạn thứ bệnh tật. Chính giữa cái bối cảnh đầy màu sắc bệnh hoạn, tang tóc, với một tâm hồn giàu tình cảm, hay thương người và thích giúp ích cho người, Thu thấy mình đã chọn đúng con đường cần chọn. Ngay từ thuở nhỏ, và nhất là trước những thảm họa gây nên bởi bom đạn, mà Thu từng được chứng kiến trong mấy năm khói lửa vừa qua, đã biết bao lần nàng cảm thấy bút rút, xốn xang trong lòng, mỗi khi phải bó tay đứng nhìn các nạn nhân rên siết để đau đớn theo cái đau đớn của họ. Có lẽ vì thế

mà tất cả những gì trong cái thế giới bệnh hoạn này đều đập thẳng vào con tim, lay tỉnh lòng trắc ẩn và luôn luôn xáo trộn trí óc của Thu với những băn khoăn, thắc mắc nan giải, trước một cuộc sống quá ác liệt. Và khi vừa vào trường, Thu đã nhận chân ngay được cái đẹp đẽ, cao quý của một nghề nghiệp hợp với sở thích và bản chất của mình. Nàng hết sức chí thú trong sự tìm hiểu, học hỏi, trau dồi nghề nghiệp tương lai. Trong đám nữ học viên, Thu đã được tiếng là xuất sắc về mặt lý thuyết cũng như thực hành. Sẵn đón, chăm sóc, an ủi, xoa dịu sự đau đớn của tha nhân, đối với Thu là sự góp phần đẹp đẽ nhất vào cuộc sống khi nhân loại đang còn đắm chìm trong vòng thống khổ.

Bỏ quyển sổ ghi chép vào túi áo trong,
Thu hỏi Bảo :

– Tối nay chị có đi chơi đâu không? Nếu đi thì để quyền vở « Bệnh nghiệm học » lại nhà cho tôi mượn nhé.

Bảo lắc đầu :

– Chả đi đâu cả. Tôi gặp phải phiên gác từ nửa đêm đến sáng ở phòng Phan Bội Châu. Cơm xong, đánh một giấc để rồi còn thay phiên cho người ta chứ. Kể cũng tiếc thật. Tối nay có người bà con định bao xi-nê đấy...

Thu mỉm cười, ranh mãnh hỏi đùa:

– Bà con hay là...

Bảo quắc mắt, mắng yêu :

– Liệu hồn cái con ranh này. Mày chỉ giỏi suy bụng ta ra bụng người. À này, các chị, cái sổ tôi nó thế nào ấy. Cứ gặp những lúc ai bao cái gì thì y như là đã bị ghi tên vào sổ đoạn trường rồi mới tức cho chó.

Hay là người ta khéo chọn những lúc mình bận gác mà mời cũng nên.

Cả bọn cười. Bổng Thu giật mình. Trong một phút bất thần ngược lên, cặp mắt nàng gặp ngay cặp mắt của một người đàn ông, cuỡi xe đạp, từ xa vừa tiến tới. Thu cúi vội mặt xuống, rảo bước rất nhanh về phía cửa trường. Để cho các bạn không nhận thấy cái vẻ lẩn trốn, Thu đi ngay vào phòng Giám-thị, rồi qua phòng khách. Tiến lại phía chiếc đi-văng, Thu ngồi xuống, ngả lưng và đầu vào thành ghế, ngẩng nhìn chiếc quạt điện đang quay tít trên trần nhà với cặp mắt đầy lo âu. Thu lóng nghe những tiếng đập bất thường của quả tim. Không phải vì nàng cảm động nhưng vì bức tức. Lần này không biết là lần thứ mấy rồi, con người kỳ lạ ấy đã hiện ra, luôn luôn rình mò, theo dõi nàng.

Đối với Thu đó là một chuyện rất lạ. Có thể nói là quái gở nữa. Cái quái gở ấy, theo như Thu nhớ kỹ, đã bắt đầu xảy ra trên sân thượng Câu-lạc bộ thể dục, vào một đêm trăng. Đêm ấy, trong bữa tiệc tiễn chân một giảng viên, do các học viên trường Y-tá Quốc-gia tổ chức, sau món ăn tráng miệng, Thu rủ Liên cùng nàng ra đứng tựa lan can nhìn xuống dòng sông. Giữa lúc hai người đang vui chuyện, Thu vô tình quay lại và nàng đã bắt gặp cái nhìn vụng trộm của gã. Thoạt tiên Thu còn cho là một sự ngẫu nhiên và không để ý lắm. Nhưng sau nhiều lần như vậy, Thu đâm ra nghi ngại. Đã bốn năm lần nàng bắt gặp cặp mắt ấy nhìn thẳng vào người nàng, nhìn với tất cả cái chăm chú như muốn bám riết lấy hình ảnh Thu và theo dõi một cách âm thầm kín đáo. Chỉ cần một chút ít lương tri ở tuổi dậy thì, Thu cũng thấy rõ được điều này, trước

vẻ luống cuống và cái lối lẩn tránh quá vội vàng của cặp mắt lạ kia, mỗi khi nàng quay lại.

Người có cặp mắt đáng ngờ ấy là một người đàn ông trạc ba mươi tuổi, hơi lùn và mập với màu da trắng xanh, trong bộ âu phục trắng đã cũ. Gã ngồi một mình bên chiếc bàn ăn nhỏ, đặt ở một góc sân thượng, phía sau mấy chậu hoa, cách chỗ Liên và Thu đứng không xa lắm. Tuy với những cái nhìn thoáng qua, Thu cũng nhận được dung mạo. Nhưng rõ hơn là lúc nàng ra về. Vừa bước xuống bậc cấp đầu tiên, vì nghe có tiếng Liên gọi ở phía sau, Thu phải nhìn lại. Nàng hết sức khó chịu khi thấy gã kia lại vẫn nhìn theo. Dưới ánh sáng của ngọn điện ở mé hiên dọi thẳng lại, gương mặt của gã hiện ra càng rõ hơn trước. Trong một phút nhìn kỹ, Thu đâm ra phân vân. Nàng nhận

thấy cả một sự tương phản đến khó hiểu, ngay trên cái dung mạo chưa từng quen thuộc nhưng chừng như nàng đã gặp ở đâu đó một lần rồi. Nếu cặp mắt gã để tiết lộ một cái gì không được đứng đắn lắm, thì cái gương mặt đầy vẻ trầm tư, khắc khổ, nghiêm lặng tợ mặt hồ im lại như phân trần, trách móc Thu về những điểm ngộ nhận của nàng. Chỉ trong giây lát, cái gương mặt ấy đã đánh tan được tất cả những ý nghĩ không hay của Thu về con người này. Thu cho là mình đã hiểu lắm, nghi bậy. Tất cả những cái nhìn vừa rồi có thể không có dụng ý gì cả. Rất có thể người ta chỉ nhìn vì cái thói quen hay nhìn mà thôi. Gán cho cặp mắt ấy một tà ý kẻ cũng quá đáng, nhất là đối với nàng, một thiếu nữ rất tầm thường, kém nhan sắc, giữa một đám đông chị em hầu hết đều xinh đẹp, thanh lịch, sang trọng. Cái ý nghĩ sau cùng này làm cho Thu tự thẹn

và cố quên hẳn chuyện vừa xảy ra.



Tranh : Phạm Tăng

Và Thu sẽ quên hẳn, nếu sau đó ba hôm, nàng không bắt gặp cặp mắt ấy theo dõi mình một lần nữa, trong phòng giải khát ở rạp xi-nê Nguyễn-văn-Yến, ngay lúc Thu đang đứng xem những bức ảnh quảng cáo một cuốn phim sắp chiếu.

Rồi liên tiếp mấy lần nữa. Và lạ nhất là bốn hôm gần đây, chiều nào, con người kỳ lạ ấy cũng lảng vảng qua lại trước cửa trường. Mấy lần sau này thì sự phân trần của gương mặt nghiêm lặng, khắc khổ kia không thẳng nỗi lòng nghi kỵ của Thu nữa. Nàng định ninh là người lạ mặt cố ý dòm hành theo dõi nàng.

Nhưng với dụng ý gì vậy ? Giá nàng là một thiếu nữ xinh đẹp, sang trọng, hay không sang trọng mà xinh đẹp, thì sự giải đáp một thắc mắc như vậy thật là quá sức dễ dàng. Một gã si tình theo đuổi sắc đẹp thế thôi. Một chuyện rất thường của muôn thuở. Nhưng khổ nỗi là Thu không đẹp. Càng khổ hơn là chính nàng cũng tự biết như vậy. Thu biết mình không có một chút nhan sắc nào. Chính các bạn Thu đã mở mắt nàng ra trước cái sự thực chua xót này, bằng những lời bình phẩm vụng

trộm hay những câu nói, những thái độ vô ý, vô tình. Một chuyện xảy ra đã làm tổn thương lòng tự ái của Thu một cách nặng nề đến nỗi không bao giờ nàng quên được. Một buổi tối, vừa đi dạo phố về, sắp bước vào phòng ngủ, bỗng Thu dừng chân lại. Từ trong phòng, nàng nghe có tiếng Trinh nói lớn :

– Chị Bảo này, chị Thu keo kiệt lạ. Chị ấy có tiền chứ phải không đâu. Thế mà em khuyên may một chiếc áo cùng thứ hàng với em, chị ấy nhất định không nghe.

Bảo khẽ cười :

– Thế cũng hay. Thu biết điều đấy. Vì Thu có may áo đẹp cho mấy cũng thế thôi. Vô ích. Màu da với « co » ấy, thì chả nước non gì mà ăn mặc cho hợp thời trang vào.

– Chị cứ nói tẻ cho người ta.

– Không phải là nói tẻ. Sự thực nó như thế chứ.

Có tiếng Hạnh chêm vào :

– Người chị Thu trông nó thế nào ấy nhỉ ? Cục mịch quá. Giá chị ấy sinh làm đàn ông thì phải hơn. Chỉ thương chị ấy được cái tính nết thôi.

Bảo lại cười và nói tiếp :

– Này, nói đây mà nghe với nhau thôi... Chớ có mợ nào bẻm mồm bẻm mép. Thu biết được nó giận. Một số anh em bên ấy đã đặt cho Thu cái « xuyệt nông¹ » là gì có biết không ? Là... « Đông-thi A-phờ rít-keng² » đấy...

1 surnom = biệt danh

2 từ kết hợp tiếng Việt và Pháp = Đông Thi (đẹp như nàng Tây Thi) + Africaine = người đẹp Phi châu. Chú của TVTL.

– Tàn nhẫn thật.

Trinh, Bảo, Hạnh cũng cười phá lên. Thu nghe mà chết điếng cả người. Nhưng, vì bản tính vốn hiền lành dễ dãi, Thu không hề thù giận. Nàng chỉ âm thầm buồn tủi mà thôi. Và từ đấy Thu đâm ra e ngại, lúng túng mỗi lúc nàng gặp những cái nhìn hơi khác thường. Nhất là từ ngày con người quái gở kia xuất hiện. Càng không khám phá được cái ý nghĩa của những cái nhìn lạ lùng kia, nàng càng thấy bức mình. Lắm lúc Thu nghĩ chùng vì vẻ người, hoặc dáng điệu của nàng có cái gì lơ lửng, chướng mắt đến đối người kia chú ý như vậy cũng nên. Thu lại đâm ra lo sợ. Nàng những ngại nếu chị em mà biết chuyện này thì nguy mất. Không dùng mà nàng sẽ gây ra một trò cười cho cả trường. Thu sẽ chịu làm sao nổi những lời mỉa mai, điều cợt của chúng bạn. Từ

bực dọc, lo sợ, Thu đâm ra căm tức, thù hằn. Thu coi con người kỳ quặc kia như một kẻ thù, một thứ của nợ... Hôm nay thứ của nợ ấy lại lảng vảng đến nơi này, qua lại mãi trước cửa trường. Gã định giờ cái trò gì vậy ?

Thu sắp muốn rời phòng khách để xuống phòng ngủ, bỗng nàng nghe có nhiều tiếng guốc chi chát kéo vào và tiếng Nguyệt gọi :

– Này chị Thu, ra mà xem, mau lên.

– Cái gì vậy ?

– Một anh chàng lạ lùng quá.

Thu giật mình và chỉ hỏi lại bằng cặp mắt.

Cùng hai người bạn ngồi xuống ghế, Nguyệt thở thở :

– Cái anh chàng cỡi xe đạp lúc này đó, chị biết krông?

– Anh chàng nào ?

Nguyệt không đề ý câu hỏi, nói tiếp :

– Đã ba buổi chiều rồi, anh ta cứ lảng vảng qua con đường này. Mà lạ lắm cơ.

Thu lại giật mình.

– Sao mà lạ lắm ?

Nguyệt lắc mạnh mái tóc, ngả người vào lưng ghế, cười ranh mãnh :

– Thoạt tiên mình cứ tưởng là bố này muốn « faire la cour³ » bà chị nào trong trường chẳng...

Thu chau mày, béo má Nguyệt :

– Cô này chỉ hay nói nhảm.

3 faire la cour : tán tỉnh ; làm quen ; tìm hiểu ; chim chuột.

Nguyệt vẫn cười :

– Nhưng không phải. Nguyệt nghiệm mãi chẳng ra. Có lẽ là một anh chàng điên cũng nên. Vì đã ba hôm, Nguyệt để ý, lần nào hắn ta cũng đạp xe qua lại vài lần rồi dừng lại trước cửa Viện Bài lao. Hắn đứng đấy. Có lúc hắn dựa lưng vào thành như thế này. Và hắn đứng lâu lắm nhé. Mắt hắn cứ đăm đăm nhìn về phía nhà xác. Không, hắn nhìn khúc đường chạy giữa nhà xác và Viện Bài lao thì đúng hơn. Hắn cứ nhìn mãi, nhìn mãi, nhìn đến thừ cả người ra. Bây giờ hắn cũng còn đứng như thế, nhìn như thế. Thật là bí mật. Hắn làm gì thế nhỉ ? Điên à ?

Liều vào sau, đứng tựa vào chiếc máy may đặt ở góc phòng, nghe Nguyệt nói, bảo đùa :

– Không phải điên đâu. Nó đứng rình để bắt con Nguyệt đấy.

Thu cười theo mấy chị em. Nhưng nàng càng lo ngại, hồi hộp trong lòng. Và đêm hôm ấy, Thu thao thức mãi đến gần hai giờ sáng mới chợp mắt được. Trong giấc ngủ muộn màng này, Thu mơ thấy con người bí mật kia đuổi theo nàng, qua các phòng ở bệnh viện, qua nhà xác, qua Viện Bài lao, qua phòng giảng và ra tận đến bờ sông. Nạn quá, Thu hét lên mấy tiếng. Bên ngoài, trời đã sáng hẳn. Vừa mở mắt ra, Thu bàng hoàng tưởng chừng như cảm thấy bóng gã đứng trong sân trường. Nhưng khi định thần nhìn kỹ, Thu mới hoàn hồn. Bóng người ngoài sân là Nguyệt với chiếc áo ngủ màu thiên thanh tươi sáng, dưới ánh nắng ban mai.

Người vào xem triển lãm mỗi phút một đông. Có tiếng Bảo gọi lớn :

– Đi lại phía này các cô.

Thu vừa quay về phía Bảo, bỗng nàng giật mình hốt hoảng như kẻ đi đêm vừa thấy ma quỷ hiện hình.

Băng đi một dạo khá lâu, con người lạ mặt từng làm cho nàng lo sợ, bức mình, đã biến đi đâu mất. Gã không còn qua lại trước cửa trường, Thu cũng không hề gặp gã một lần nào nữa. Nàng đã mừng thầm. Nhưng rồi hôm nay gã lại hiện ra.

Lần này, gã ăn mặc chỉnh tề và có dáng chải chuốt hơn trước với bộ âu phục màu « beige » và chiếc cà vạt đỏ thắm. Vẻ khắc khổ trên gương mặt gã xem chừng như dịu bớt đi. Mắt gã long lanh sáng phía sau

cặp mực kính cận thị. Gã đang đứng trò chuyện với một vài người, ý chừng là bạn bè của gã, trước một bức họa. Thu muốn kéo ngay Nguyệt ra khỏi phòng, nhưng Nguyệt giãy nảy:

– Ờ hay, cái gì mà vội thế ? Đã xem được gì nhiều lắm đâu. Bức họa này trông ngộ làm sao ! *Bơ-vơ*.

– Thăng bé hành khất trông đến tội nghiệp.

– Nó rét run lên đấy.

Thu dừng lại. Cái cảnh tượng đập mạnh vào nhãn quan Thu trước nhất, không phải là đứa bé, nhưng là cái bóng đêm sâu thẳm chiếm hầu hết bức họa. Đứa bé hành khất chỉ được trình bày ở một góc phía dưới, về phía bên phải. Nó ngồi thu hình co ro trong một xó chợ.

Hình ảnh nó hiện ra với những đường viền mờ nhòa trong bóng tranh tối tranh sáng, tỏa ra từ một ngọn điện lù mù giữa đám bụi mưa, ở xa dọi lại. Cái quang sáng lù mù của ngọn điện, mỗi lúc mỗi thu nhỏ dần, trong lúc cái bóng đêm sâu thẳm càng lan rộng mãi ra. Đứa bé không còn là một hình ảnh bằng màu sắc nữa mà là một con người sống thực sự. Một đứa bé sống thực sự với tất cả cái đói khát, rét mướt, lạc lõng, bơ vơ giữa một đêm đông tối tăm, rét mướt. Và cái bóng đêm mới đáng kinh khủng làm sao. Cái bóng đêm dày đặc, mênh mông, sâu xa đến vô tận, không hừng lên một tia sáng nào của ngày mai cả. Đứa bé có lúc như lớn ra, nhưng rồi lại nhỏ hẳn lại, nhỏ thêm mãi, chơi vơi, quay quắt rồi chìm ngập vào cái bóng đêm lạnh lùng, rùng rợn ấy. Từ một người xem, lần lần Thu biến thành một người sống trong nội cảnh của một

sự thực vượt hẳn lên trên cả sự thực, một cảnh sống với những ý vị đậm đà cô đọng hơn. Ngày nào mà Thu chẳng gặp những người hành khất, lần gặp gỡ nào mà lòng trắc ẩn chẳng ray rứt quả tim của nàng. Nhưng chưa bao giờ nguồn xúc cảm của Thu rạt rào, mãnh liệt như lúc này. Thu xiết chặt bàn tay Nguyệt, rồi cúi xuống, rút khăn tay, chấm vội mấy ngón lệ đang muốn trào ra khỏi khóe mắt.

Bên cạnh Thu, một cụ già ăn vận âu phục, gật gù vuốt râu bảo một thanh niên :

– Tài thật ! Ngọn bút này có cả một mãnh lực truyền cảm ghê gớm quá. Tôi thích cái lối họa này hơn là những lối bí hiểm mà người ta trình bày gần đây.

Người vào xem càng đông thêm. Có lẽ từ trước đến nay chưa có cuộc triển

lăm nào ở đây đã lôi cuốn được một đám công chúng đông đảo như lần này. Một người từ bên trong chen ra.

– Hừ, tám vạn đồng mà không chịu bán. Nghệ thuật khi đắt giá thì cũng đắt quá vàng.

– Thăm gì. Ở ngoại quốc có nhiều bức họa người ta mua đến hàng triệu.

– Đây là ở ngoại quốc. Còn ở xứ ta, cái giá ấy kể cũng đã là hiếm có.

Một linh mục trẻ tuổi hỏi vội :

– Cái gì tám vạn?

– Thừa Cha, bức Nhân-đạo. Một du khách người Anh trả tám vạn nhưng họa sĩ từ chối. Ông ta cho biết là không thể bán nó với bất cứ một giá nào. Kể cũng bảnh đấy.

– Bức họa ấy ở phía nào ?

– Trong kia, phía cuối phòng, bên tay trái.

Bảo nghe lỏm được câu chuyện, bầm Thu, Nguyệt và Liễu :

– Tám vạn một bức họa. Tám vạn mà không chịu bán. Cái gì mà đắt lắm thế ? Vào xem đi. Vào xem bức ấy trước đã.

Cả mấy chị em kéo nhau đi và phải chen lấn khá vất vả mới tiến lại được phía cuối phòng.

Dưới một thứ ánh sáng trong trẻo dịu mắt, một bức họa cỡ lớn, có khung mạ vàng, nổi bật trên nền nhung xanh. Và trong cái khung vàng ấy, hình ảnh một người con gái... mà khi vừa nhìn đến cả Nguyệt và Liễu đều sửng sốt kêu lên :

– Ở lạ này. Có phải chị Thu không ?

– Mà đích thị là chị ấy rồi. Chị làm kiểu mẫu cho người ta lúc nào đấy ?

Thu đỏ mặt, luống cuống vì chính nàng cũng nhận thấy như vậy. Cô nữ y tá chiếm phần tiền cảnh chính là nàng chứ không phải một người nào khác hơn. Chính là Thu với bộ đồng phục trắng tinh, hai tay siết chặt vào lòng một đứa bé con độ ba tuổi. Chính là nàng với mái tóc rối bời, với cái dáng hốt hoảng, cuống quýt và cái khuôn mặt hơi tròn ngăm đen đang rời rã trong một cơn thống xót vô biên... Chỉ trong giây phút, Thu sức nhớ lại tất cả. Nàng vụt hiểu tất cả. Những hình ảnh tiềm ẩn đâu trong cái sâu thẳm của tiềm thức vụt sống lại. Một cảnh tượng thê thảm tái diễn trước mắt Thu, qua bức họa... Một buổi sớm, cách đây khá lâu, sau phiên gác ở bệnh viện, Thu ra ngã sau, trở

về trường. Vừa đến trước cửa nhà xác, bỗng Thu rùng mình, rú lên một tiếng. Một chiếc ô-tô nhà binh từ đâu ở phía trên vùn vụt chạy xuống, đâm ngay vào một chiếc xích-lô đang từ con đường Lâm Hoàng rẽ về phía bệnh viện. Người phu xích-lô bị vỡ sọ và dập cả chân, chết ngay tại chỗ. Xác anh ta nằm úp sấp giữa một vũng máu lênh láng có lợn cợn chất tủy. Một ống chân của người xấu số mắc vào giữa hai bánh xe méo mó của chiếc xích-lô dập nát. Người đàn bà và đứa bé ngồi trong xe bị văng ra bên lề đường. Người mẹ, thương tích khá nặng, quần quai trên một vật cở ươt đầm cả máu, trong lúc đứa bé nằm lăn bất tỉnh cách đây độ mười bước. Qua khỏi phút kinh hoàng, Thu chạy vội đến bế đứa bé lên, ôm nó vào lòng. Một số người xúm quanh bên nàng. Tai nạn rùng rợn khủng khiếp quá, cái chết của người phu xe thô thảm quá,

thương tích trầm trọng, sự quằn quại rên siết giữa máu me của một người đàn bà, một người mẹ, khiến Thu càng đau xót với đứa bé trong tay. Tim nàng như thắt lại. Từ đáy lòng, một mối thương cảm ùn dâng lên, biến thành lệ nóng, trào thoát ra khoe mắt, đầm ướt cả mặt mày. Và Thu còn nhớ là trong một phút ngẩng lên với tất cả niềm thương xót, bối rối, Thu bắt gặp, giữa đám đông, một người đang chăm chú nhìn nàng. Chính là gã, chinh con người kỳ quặc đã làm cho nàng nghi ngại, bức tức, căm thù, mất ăn, mất ngủ một dạo khá lâu. Thu thở dài, cảm động vì nàng biết gã là ai rồi. Thu càng cảm động hơn, khi nghe một bà cụ vui vẻ bảo với một bà bạn cùng đứng xem :

– Này chị, cô nữ y tá trông mới dễ thương làm sao. Đẹp một vẻ đẹp phúc hậu quá. Cô ấy đang khóc thì phải. Cái

cảnh chừng như là cảnh loạn lạc... Lửa cháy ghê gớm đấy, đỏ rực cả trời. Cô ấy đang cứu đứa trẻ sắp cháy... Tội nghiệp!

Bà cụ nhận không lầm. Vì hậu cảnh của bức họa không phải là nơi xảy ra tai nạn ô-tô mà là một cảnh máu lửa. Thu nhìn kỹ vào bức họa. Tuy chẳng hiểu vì sao họa sĩ đặt nàng vào một khung cảnh khác hẳn, nhưng nàng cũng nhận ra được tất cả cái ý nghĩa của những cái nhìn mà trước kia nàng thù ghét. Thu càng ngạc nhiên hơn, vì nàng thấy cặp mắt ấy không những chỉ thu nhận hình ảnh của nàng mà còn thu nhận cả cái tâm trạng nàng ngay khi xảy ra tai nạn. Chính cái gương mặt và dáng điệu của cô nữ y tá trong bức họa đang nói lên tất cả những xúc cảm mãnh liệt, những đau thương, thống khổ, những gì mà chính nàng cũng khó thể

diễn đạt cho tường tận bằng tiếng, bằng lời.

Và lạ lùng thay, cũng chính là nàng, cũng là cái tâm vóc, dung mạo ấy mà cô nữ y tá dưới ngòi bút linh diệu, thần tình của họa sĩ trông mới đáng yêu làm sao. Thu đâm ra phân vân, không biết có phải là người trong bức họa đẹp hơn mình hay chính lần này Thu đã thấy rõ mình hơn, qua cái lối nhìn riêng biệt và sâu sắc của con người kỳ quặc kia.

Trong đám đông chùng như có nhiều cặp mắt đổ dồn về phía nàng. Thu cúi vội mặt xuống, rồi chen vội ra ngoài. Không gọi Bảo, Liễu và Nguyệt, Thu lặng lẽ đi thẳng một mạch về trường, lòng nao nao cảm động và tràn ngập cả một niềm vui sướng khó tả.

Phòng triển lãm đã bế mạc. Cách mấy hôm sau, một buổi sớm, Nguyệt trao cho Thu tờ báo hàng ngày, chỉ vào một bức ảnh :

– Đây, ngộ chưa. Thì ra họa sĩ Hoàng Hoa lại chính là anh chàng thơ thần trước trường đạo nọ. Hay nhỉ. Nhưng tại sao anh ta lại lảng vảng ở đây như một thằng điên thế ?

Thu mỉm cười. Tại sao ? Chỉ có Thu biết, Thu hiểu, chỉ có Thu mới thông cảm nỗi cái « điên » của anh chàng, nhưng Thu không muốn nói ra.

Tì trán vào thành giường, Thu nhớ lại cuộc gặp gỡ lần đầu tiên và cũng có lẽ là lần cuối cùng. Thu nhớ lại cuộc đối thoại ngắn ngủi giữa nàng và họa sĩ :

– Tôi sắp đi ngoại quốc để trình bày các họa phẩm của tôi. Trước khi đi, tôi thấy là một thiếu sót lớn, một sự vong ân, nếu không tìm cách gặp được cô để cảm tạ. Sự thành công rực rỡ của bức Nhân đạo nhờ ở cô một phần lớn. Người trong bức họa là cô, chắc cô không ngờ. Và tôi mong cô vui lòng nhận lấy vật này... Tôi gói gắm cả một niềm tri ân sâu xa trong đó.

Thu đỡ lấy tấm ảnh cỡ lớn chụp lại bức họa đúng y cả màu sắc của nguyên bản. Vốn thành thực, Thu mỉm cười nói ngay:

– Em biết... từ khi được xem nó trong phòng triển lãm. Ông đã làm cho em phải lo lắng, mất ăn, mất ngủ một dạo khá lâu.

Hoàng Hoa tỏ vẻ hối hận :

– Tôi thật có lỗi. Nhưng bây giờ thì chắc cô vui lòng tha thứ cho tôi.

Thu lại mỉm cười :

– Em đâu dám. Có phải ông đã chứng kiến cái tai nạn ô-tô xảy ra dạo nọ ở gần nhà xác ?

– Chính thế.

– Nhưng sao hậu cảnh lại là cảnh khói lửa thuở nào?

Hoàng Hoa thở dài :

– Sự thực không phải cái tai nạn ấy gợi hứng cho tôi. Nguồn cảm hứng đã có từ lâu. Tôi suýt chết nhiều lần trong thời binh hỏa vì mấy trận bom, vì bị tra tấn cũng có, bị đói cũng có. Thế mà rồi tôi không chết. Tôi vẫn bám cứng được vào cuộc sống, qua bao nhiêu thảm họa

của thời ly loạn, như một loài cỏ dại bám víu vào đất dưới sức giầy phá tàn nhẫn, và nhờ thế tôi được chứng kiến rất nhiều cảnh thương tâm. Nhưng cũng chính giữa cuộc xâu xé, tương tàn của loài người, giữa những tai biến, hoạn nạn lớn lao, tôi lại nhận thấy được rõ hơn, cái sức cố kết và sợi dây cộng thông tiềm ẩn giữa người với người, tôi nghe được rõ hơn cái đồng thanh của tiếng nói con tim. Và tôi đã tìm được ở người cô, ngay trong cái tai nạn đạo nọ, tất cả những nét tiêu biểu về những cái đẹp của lòng người.

Cuộc gặp gỡ thật là ngắn ngủi và giống như một giấc mơ nho nhỏ, xinh xinh thế thôi. Nhưng chính cuộc gặp gỡ ấy còn lưu lại cho Thu một kỷ niệm đẹp đẽ, êm ái lạ thường và sâu đậm đến không thể bao giờ phai nhạt được.

Nhìn vào bức ảnh trên mặt báo, Thu chú ý ngay tới cặp mắt. Cũng cặp mắt ấy, nhưng lần này Thu không cảm thấy thù ghét, nghi ngại và muốn lẫn tránh như dạo nào. Trái lại nàng cùng thâm cảm vì những cái nhìn của nó. Thu đứng lên, mở tung hai cánh cửa lớn, nhìn ra ngoài trời, hít mạnh không khí vào buồng phổi, mỉm cười bảo Nguyệt :

– Ủ, anh chàng điên thật.

Rồi nàng đưa mắt dăm dăm nhìn lên phía núi Ngự Bình. Nguyệt cũng nhìn theo và tưởng Thu để ý đến ngọn núi ở xa, Nguyệt bảo :

– Hôm nay được nghỉ, chúng ta rủ nhau lên núi chơi đi.

Sự thật thì tầm mắt của Thu đã vượt xa hơn dãy núi. Tâm tư nàng đang theo

dõi bóng một người, một người điên, đã truyền tiếp cho nàng một lối nhìn kỳ lạ, đã mở mắt nàng ra trước những cái đẹp thực sự của cuộc sống quanh nàng.

